

בבית המשפט העליון

דנ"א 3276/08

בפני: כבוד הנשיאה ד' ביניש

העותר: עו"ד מנחם עצמון

נגד

המשיבים: 1. עזבון המנוח דוד בר לבב
2. מרים בר לבב
3. מנהל עזבון דוד בר לבב ז"ל
4. יוסף חיים קאופמן

עתירה לדיון נוסף בפסק דינו של בית המשפט העליון
(כב' המשנה לנשיאה א' ריבלין והשופטים: ס' ג'ובראן,
י' אלון) מיום 27.3.2008 ברע"א 65/06

בשם העותר: בעצמו

החלטה

בפני עתירה לדיון נוסף בפסק דינו של בית המשפט העליון ברע"א 65/06 מיום 27.3.08, שבו נדונה השאלה האם ניתן לרשום שעבוד צף על נכסיו של יחיד ונקבע בדעת רוב של המשנה לנשיאה א' ריבלין והשופט י' אלון כי אין ניתן לעשות כן, בעוד השופט ס' ג'ובראן, שנותר בדעת מיעוט, סבר כי הדבר אפשרי בתנאים מסוימים.

השאלה שנדונה בפסק הדין נשוא העתירה התעוררה בעקבות משכון לטובת העותר שנרשם על ידי מר דוד בר לבב ז"ל (להלן: המנוח), שהמשיב 1 הוא עזבונו. המשכון האמור נרשם על "כל התכולה המצויה ואשר תימצא מעת לעת" בחנות שניהל המנוח. משנפטרה המנוח פתח העותר בהליכים למימוש המשכון, אולם המשיב 3, מנהל עזבונו של המנוח, הגיש לבית משפט השלום תובענה לסעד הצהרתי לפיו המשכון בטל בהיותו שעבוד צף שנעדר כל תוקף משפטי. בית משפט השלום קיבל את התובענה וקבע כי המשכון אינו תקף. ערעור שהגיש העותר על פסק דינו של בית משפט השלום התקבל ובית המשפט המחוזי בירושלים קבע כי אין מניעה על פי הדין בישראל להטיל

שעבוד צף על נכסי יחיד, וכי ניתן לממש את המשכון. על פסק דינו של בית המשפט המחוזי הוגשה בקשת רשות ערעור לבית משפט זה. פסק הדין שניתן לאחר קבלת רשות הערעור הוא נשוא העתירה לדיון נוסף שבפניי.

המשנה לנשיאה עמד בפסק דינו על הקשיים הטמונים באפשרות להכרה שיפוטית בתחולת הסדר השעבוד הצף, שקבוע בפקודת החברות [נוסח חדש], התשמ"ג-1983, על נכסי יחיד והגיע לכלל מסקנה כי מוטב להותיר את קביעה בדבר תחולה מעין זו למחוקק. בהקשר זה התבסס המשנה לנשיאה הן על החלטתו של המחוקק, שהסוגיה התעוררה בפניו בעבר, שלא להחיל את הסדר השעבוד הצף שקיים לגבי חברות גם על נכסי יחיד והן על ההשלכות המעשיות שעשויות להיות לקביעה שיפוטית כי שעבוד צף על נכסי יחיד הוא אפשרי. בהקשר זה ציין המשנה לנשיאה, כי מדובר בהכרעה שעשויה להשליך על אלפי עסקים ושמצריכה הליך חקיקתי מורכב, בו יישמעו עמדותיהם של מומחים ושל גורמים אחרים הנוגעים בדבר. כן התייחס המשנה לנשיאה בפסק דינו לאפשרות הפגיעה בנושים "חלשים" יחסית ובעסקים לא מואגדים כתוצאה מקיום האפשרות להטלת שעבוד צף על נכסי יחיד ואף לקושי הטמון ביצירת הסדר מקיף וממצה בסוגיה. לפיכך, סבר המשנה לנשיאה כי יש לקבל את הערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי ולהשיב על כנו את פסק דינו של בית משפט השלום, לפיו המשכון שנרשם לטובת העותר על ידי המנוח הוא חסר תוקף. השופט י' אלון הצטרף, כאמור, לדעתו של המשנה לנשיאה וציין כי נוכח ההשלכות של הכרה במוסד השעבוד הצף על נכסי יחיד טעונה ההכרה במוסד זה הסדר חקיקתי כולל ומקיף. לעומת זאת, השופט ג'ובראן, שנותר כאמור בדעת מיעוט, הגיע לכלל מסקנה כי יש להכיר באפשרות להטלת שעבוד צף על נכסי יחיד. בפסק דינו התמקד השופט ג'ובראן בבחינת קיומה של הצדקה להבחנה בין חברה לבין עסק יחיד לעניין האפשרות של שעבוד צף. לאחר שבחן את האינטרסים השונים הנוגעים לשאלת השעבוד הצף, הביע השופט ג'ובראן את העמדה כי אין הצדקה להבחנה האמורה, ובהקשר זה הדגיש במיוחד את השיקול של מניעת מצב בו עסק יחיד יאלץ להתאגד כחברה כדי להתקשר בהתחייבות של שעבוד צף. עוד הוסיף השופט ג'ובראן כי מבחינה נורמטיבית ניתן לעגן את האפשרות לשעבוד צף בנכסי יחיד בהוראות חוק המשכון, תשכ"ז-1967, שנקבע כבר בעבר כי הן חלות על שעבוד צף בחברות (ראו: ע"א 247/77 בנק הפועלים בע"מ נ' גרבורג בע"מ, פ"ד לב(1) 253, 259 (1977); ע"א 542/85 המועצה הישראלית לייצור ושיווק כותנה בע"מ, נ' אתא חברה לטקסטיל בע"מ ו-טתה בע"מ, פ"ד מב(4) 559, 563 (1989)). לפיכך, מצא השופט ג'ובראן בדעת מיעוט, כי אין מניעה להטיל שעבוד צף גם על נכסי יחיד ועל כן יש לדחות את הערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי; אם כי הכרעתו הוגבלה לנכסים עסקיים מובהקים.

על פסק הדין האמור הוגשה העתירה לדיון נוסף שבפניי, שבגדרה מבקש העותר כי ייקבע שיש תוקף לשעבוד צף שנרשם על נכסי יחיד. בעתירתו טוען העותר כי נוכח המחלוקת בין השופטים שדנו בסוגיה בערכאות השונות והנימוקים שהוצגו בעד ונגד ההכרה השיפוטית בשעבוד צף על נכסי יחיד מן הראוי כי השאלה האמורה, שהיא בעלת חשיבות רבה לחיי הכלכלה בימינו, תוכרע בדיון נוסף בהרכב רחב של שופטים. העותר מוסיף וטוען, כי נוכח קיומו של מוסד רשם המשכונות ובהתחשב באפשרות להקמת חברת יחיד לא ברור מה הטעם להבחין בין שעבוד צף על יחיד ביחס לעסקו המסחרי לבין שעבוד צף על חברה של יחיד. עוד מציין העותר, כי החוק שותק לגבי האפשרות של שעבוד צף על נכסי יחיד ובנסיבות אלה, כך טוען העותר, זהו תפקידו של בית המשפט למלא את הלקונה על דרך ההיקש ולהקדים את המחוקק.

דין העתירה לדיון נוסף להידחות. אכן, בפסק הדין נשוא העתירה נקבעה קביעה חשובה, לפיה אין אפשרות להטיל שעבוד צף על נכסיו של יחיד. הסוגיה שנדונה בפסק הדין נשוא העתירה היא בעלת משמעויות רבות בחיי המעשה, ובכלל זה לעניין היקף האשראי העומד לרשותם של עסקים קטנים, שהם בדרך כלל העסקים שאינם מאוגדים כחברה, ולעניין התמריצים של אותם עסקים להתאגד כחברה. עם זאת, אין די בכך שעניין זה או אחר שנדון בפסק דין של בית המשפט העליון הוא בעל חשיבות רבה והשלכות בלתי מבוטלות כדי להצדיק דיון נוסף באותו פסק דין. הליך הדיון הנוסף הוא הליך חריג ונדיר ועל מנת לקיימו על הסוגיה הנדונה לעמוד במבחן נוסף מלבד עצם חשיבותה, והוא שהחשיבות בהלכה שנפסקה היא מהותית ומשמעותית באופן המצדיק דיון מחודש (ראו: דנ"א 461/06 קופת חולים כללית נ' טידי (לא פורסם), 17.7.06; דנ"פ 3518/07 סגל נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 20.5.07)). תנאי זה אינו מתקיים במקרה דנן, שכן בפסק הדין נשוא העתירה חזר בית המשפט העליון על ההלכה הקיימת והנוהגת במשפטנו זה מכבר, לפיה אין ניתן להטיל שעבוד צף על נכסי יחיד (ראו ע"א 689/68 חברת מגדלי פרי-זה בע"מ נ' הנאמן על נכסי פאול שטראוס בפשיטת רגל, פ"ד כג(1) 715, 723 (1969)). אכן, כפי שעולה מפסק הדין ועל-פי עמדותיהם של מי שדנו בנושא, לרבות ועדה מטעם משרד המשפטים בראשות פרופ' י' ויסמן, מדובר בנושא הראוי לבחינה (ראו Joshua Weisman, *Floating Charges on Assets of Individuals*, 21 Israel L.R. 129 (1986)). לפיכך, אילו היה סוטה בית המשפט מהדין הנוהג וקובע כי ניתן להטיל שעבוד צף על נכסי יחיד, הרי נוכח חשיבותה המשפטית והמעשית של הסוגיה הייתי נוטה להורות על קיום דיון נוסף בעניין; אולם משחזר בית המשפט העליון בפסק הדין נשוא העתירה על ההלכה הנוהגת זה שנים רבות, איני סבורה כי לעת הזו יש הצדקה לקיום דיון נוסף בפסק הדין.

אשר על כן, העתירה נדחית.

ניתנה היום, כ"ב בטבת התשס"ט (18.1.2009).

ה נ ש י א ה